

Innspill om talentutvikling til Musikkutvalget

Talentutvikling på jazzfeltet

Vi takker for invitasjon til å bidra med skriftlig innspill til Musikkutvalget om talentutvikling på musikkfeltet.

Jazzen har gode tilnærminger til talentutvikling, og det jobbes aktivt med talenter på ulike nivåer og i ulike aldre, og med rekruttering av unge musikere. Den norske jazzscenen har god tradisjon for musikere på høyt nivå, og dermed også gode forbilder for aspirerende talenter. Imidlertid ser vi at en breddesatsing er noe som mangler på jazzfeltet, og at vi til tross for gode pedagogiske modeller for samspill og improvisert musikk, totalt sett ikke treffer så mange som vi potensielt kunne ha truffet.

Norsk jazzforum

Norsk jazzforum har siden 1998 arrangert lanseringsprogrammet Jazzintro, i samarbeid med flere av de største jazzfestivalene, og senere også klubbene i landet. Vi har tidligere også samarbeidet med aktører som Rikskonsertene og Gramo, og har i dag et samarbeid med sparebankstiftelsen DNB og Talent Norge. Jazzintro er et toårig løp, som starter med at det på bakgrunn av innsendte søknader (100 i forrige runde) blir plukket ut åtte band bestående av unge musikere under 27 år til å være med på Jazzintro, og gjennom fire innledende konserter og en finalekonsert kåres Årets unge jazzmusikere. Dette bandet får da påfølgende år en omfattende festivalturné, med konserter på 8-10 festivaler, samt et skreddersydd mentorprogram. En del av programmet inneholder også workshop-virksomhet, der det er talentene som holder workshop for yngre musikkstudenter eller elever.

Ved siden av Jazzintro, som er jazzens nasjonale talentsatsing, har hvert av de regionale jazzsentrene sine satsinger. Flere av disse har eksistert i mange år, og har en sentral posisjon innen både rekruttering og talentsatsinger for unge musikere og lansering, etablering og produksjon med etablerte utøvere:

Nordnorsk jazzsenter

Nordnorsk ungdomsstorband er et av jazzsenterets viktigste rekrutteringsprosjekter, og landsdelens viktigste rekrutterings- og inspirasjonskilde for unge musikk talenter. Ungdomsstorbandet har eksistert siden 1991, der det administrative ansvaret har ligget hos Nordnorsk jazzsenter siden 1999. Bandet består av ungdommer mellom 16 og 25 år, med medlemmer fra de tre nordligste fylkene. Bandet øver to til tre ganger pr år, med noe mer aktivitet i forbindelse med festivaler, konserter og prosjekter, og samlingene finner sted på ulike steder i landsdelen, avhengig de ulike prosjektenes geografiske plassering.

Midtnorsk jazzsenter

Midtnorsk ungdomsstorband er for jazztalenter mellom 15 – 20 år med profesjonelle jazzmusikere som instruktører. Storbandet har månedlige øvinger, gjerne i forbindelse

med festivaler eller konserter, og musikken er som regel komponert eller arrangert av bandets leder.

Young Voices er et rekrutteringstiltak for unge vokalister mellom 15 – 23 år med talent for jazz og beslektede musikkformer, og er i likhet med ungdomsstorbandet ledet av en profesjonell instruktør. De er et vokalensemble bestående av inntil 12 medlemmer, og henter inspirasjon fra det profesjonelle vokalensemblet Trondheim Voices.

Sparebank 1 SNM JazZtipendiat har siden 2006 blitt utlyst hver vår, der en stipendvinner under 35 år offentliggjøres på Moldejazz. På påfølgende års festival vil mottakeren av stipendet ha premiere på et verk sammen med Trondheim Jazzorkester (TJO), med turné på høsten. Gjennom året får stipendiaten faglig veiledning fra kunstnerisk leder i TJO, og prosjektet blir synliggjort gjennom konsertene både på Moldejazz og de andre faste konsertstedene Dokkhuset, Nasjonal jazzscene og Umeå Jazzfestival. Siden 2016 har Talent Norge vært samarbeidspartner i prosjektet.

Østnorsk jazzsenter

samarbeider med Improbasen og Kråkstad jazz, som begge driver jazzopplæring for barn og unge i hhv Oslo og Follo. Når årlig ca 150 ungdomsjazzere i alderen 14 til 21 med regionale ungjazzensembler, samt et årlig, nasjonalt sommerkurs. Driver komponistkollektivet OJKOS - Orkesteret for jazzkomponister i Oslo med rundt 15 skapende musikere i etableringsfasen som skriver for og framfører hverandres musikk. Driver også vokalensemblet Oslo 14 med en pool på fjorten sangere, og instrumentalorkesteret Oslo jazzensemble, som begge bestiller, framfører og utvikler nytt norsk og internasjonalt repertoar. Østnorsk jazzsenter talentutvikling er først og fremst rettet mot individuell og kollektiv utvikling av musikalske ferdigheter og modenhet, samt mot produksjon av repertoar og utvikling av kompetanse og erfaring med ensembleledelse. Ansvar for utvikling og deling av bransjekunnskap, drift av foretak og lignende, er lagt til Musikkontoret MØST og det landsdekkende nettverket av kompetansesentre for musikk. Østnorsk jazzsenter utviklet og etablerte MØST fram til virksomheten ble skilt ut som en selvstendig forening fra og med 2018.

Vestnorsk jazzsenter

Jazz i Sikte er et veilednings- og utviklingsprogram for unge musikere under 35 år bosatt i Rogaland og Vestland. 10 utvalgte band fra området får veiledning og spiller hver sin konsert på henholdsvis Bergen Jazzforum og Stavanger Jazzforum, og fra hver av disse klubbene plukkes det ut ett band som spiller konsert på Nattjazz.

Sommerjazzkurs: Vestnorsk jazzsenter har i samarbeid med Jølster Jazzklubb sammenhengende siden 2014 arrangert sommerjazzkurs for unge musikere mellom 14 og 22 år. Det ukelange kurset er et viktig ledd i arbeidet med talentutvikling og rekruttering, der flere av instruktørene har direkte tilknytning til jazzutdanningene i Bergen og Stavanger, og siden oppstarten har over 50 av sommerkursets deltakere gått videre til en av de høyere jazzutdanningene i Norge, og også utenlands. De siste fire

årene har kurset vært fullt, cirka 30 deltakere fra hele Vestlandet, og med en jenteandel på minst 35%.

GIG-akademiet: Et prosjektsamarbeid mellom jazzlinja på Grieg-akademiet i Bergen og Vestnorsk jazzsenter, der jazzstudenter ved Grieg-akademiet jobber med profesjonelle musikere. Jazzsenteret støtter også Blå:Trå, et tilsvarende prosjekt i Stavanger, som gjennomføres i regi av Stavanger Jazzforum, sammen med jazzutdanningen ved Universitetet i Stavanger.

Brassa Jazz er et nytt kursopplegg som vil bli arrangert for første gang våren 2025, og som skal gjennomføres årlig. Korps i hele regionen vil få tilbud om å lære improvisasjonens kunst og jazzens metodikk, med en målsetting om økt rekruttering til jazzstudier og jazzscenen.

Sørnorsk jazzsenter

Sørnorsk Ungdomsstorband (SNUS) er Sørnorsk jazzsenter's storband for ungdommer mellom 15-20 år. Ungdomsstorbandet har 4-6 øvings- og konsertsamlinger i året, der det legges opp til høy musikalsk aktivitet, og der de ulike instrumentgruppene har hver sin profesjonelle instruktør, som også er med og spiller.

Trassjazz: er et pilotprosjekt som ble gjennomført i 2024, der målgruppen er barn og unge fra 7-15 år. Trassjazz er en inngangsport til musikkutøvelse, der deltakerne ikke trenger å ha mye instrumenterfaring, og der det jobbes med improvisasjon etter egne innfallsvinkler, med utgangspunkt i at barn og unge har en helt egen evne til å tilegne seg verktøy for improvisasjon. Trassjazz henter mye inspirasjon fra blant annet Improbasen, med bakgrunn i deres særegne vinkling på jazzpedagogikk og undervisning for barn. I Trassjazz legges ikke samspillet opp etter konkrete instrumentsammensettinger, men derimot vektlegges mangfold og en høy jenteandel.

En annen avgjørende arena for den nasjonale talentutviklingen er selvfølgelig utdanningsinstitusjonene, men ved siden av disse, finnes det også eksempler på arrangører som jobber aktivt med talentutviklingsprosjekter blant våre medlemmer, og som gir unge musikere muligheten til å spille på festivalscener og sammen med etablerte og profilerte musikere. Det legges også til rette for å øke interessen for jazz hos barn og unge hos flere helårsarrangører og festivaler flere steder i landet, med familiearrangementer og arrangementer for barn.

Som en del av rekrutteringen til feltet er talentutvikling er viktig faktor, og det er en felles målsetting for regionsentrene og Norsk jazzforum å skape interesse for sjangeren blant unge utøvere, og å opprettholde en vital scene med høyt kunstnerisk nivå også i fremtiden.

Talentutvikling og bredde

Selv om det på jazzfeltet finnes modeller som er gode, og som har vist seg effektive og velfungerende overfor unge talenter lokalt, er ikke breddearbeid utbredt innen jazzzen.

Arbeidet med talentutvikling er i stor grad avhengig av ildsjeler og deres initiativer, og som i den store sammenheng treffer relativt få. Det organiserte breddearbeidet blant unge utøvere, som ligger forankret i enkelte sjangres kultur og tradisjon, er ikke så utbredt på jazzfeltet i dag. Tradisjonelt har kunnskapsoverføringen i jazzen i stor grad vært en-til-en, og læringen har ligget i å spille med andre musikere. I 1979 ble Jazzlinja ved NTNU etablert, og var starten på en jazzutdanning på høyere nivå her i landet, men for musikalske talenter i ungdomsalder finnes det ikke en felles breddetilnærming til sjangeren på linje med klassisk eller korps.

For jazzens rekruttering og talentutviklingsarbeid ville det være en styrke om en felles metodisk tilnærming til samspill og improvisasjon ble forankret i kulturskolen. En gehørbasert tilnærming til det musikalske, kombinert det å lære seg å spille sammen med andre, er en innfallsvinkel som har vist seg både effektiv og nyttig i de få satsingene det skjer.

Når det er sagt, så må det også sies at i jazzen, selv om den i seg selv ikke er institusjonelt forankret på tidlig tidspunkt i barn og unges musikalske liv, finnes det mye spirende jazzinteresse på for eksempel musikklinjer og folkehøgskoler. Og som nevnt er en del av Norsk jazzforums mentorprogram at Årets unge jazzmusikere holder workshops for musikklinjeelever i forbindelse med lanseringsturneen. Vi mener det er viktig for bredden, og interessen, å ha gode forbilder, og at unge, aspirerende musikere får kjenne på en ekstra motivasjon. Vi mener også at det er rom for en bredere forankring av rekruttering til jazzfeltet.

Effekter

Jazzintro har siden starten vært en ettertraktet arena for unge jazzmusikere, og svært mange av dagens etablerte jazzmusikere har deltatt i programmet på et tidspunkt. For Jazzintro-bandene betyr deltakelsen muligheter for å spille på større scener, og de blir også synliggjort og promotert i flere kanaler i forbindelse med konsertene og programmet. I tillegg har vi eksempler på konkrete samarbeidsprosjekter som har oppstått i forbindelse med mentorprogrammet.

Også regionale og lokale satsinger er representert i historien til både etablerte musikere, og utøvere som i dag er å finne på jazzutdanningene. Viktigheten av møteplasser for unge musikere og steder der de kan bli kjent med andre musikere, er uvurderlig. Det ligger mye viktig lærdom i det å spille sammen med andre, og den uformelle læringen er vel så viktig som den formelle når gjelder å skulle utvikle seg kunstnerisk.

Behov

For å sikre rekruttering til feltet og opprettholdelse av et høyt musikalsk nivå, er det behov for en systematisk tilnærming til talentarbeidet. Fra jazzfeltets side er det et ønske om å ha en satsing på talentutvikling som inneholder følgende:

- bygge opp et breddetilbud for jazzundervisning gjennom frivillige og ideelle organisasjoner, gjerne i samarbeid med kulturskolen
- eksisterende virkemidler, som feks. Talent Norge, bør inkludere komposisjon, repertoarutvikling, ensembleledelse og samspill på høyt nivå
- ordningen for statlig driftstilskudd til barne- og ungdomsensemblar på høyt nivå må gjøres åpen og søkbar på tvers av sjangre (jfr Kulturtankens utredning sommeren 2024)
- Videreutvikle og etablere et landsdekkende nettverk av institusjoner og aktører for musikkproduksjon og formidling innen flere musikksjangere. Talentutviklingsprogrammer vil følge som en naturlig del av virksomheten for disse (slik tilsvarende institusjoner som nasjonale og regionale orkestre og operakompanier allerede har)
- Bidra til at musikkhøgskolen og universitetene/konservatoriens talentutviklingsprogrammer får flere elevplasser på tvers av sjangre, og at programmene kan gi et kvalitativt bedre, og sjangermessig mer mangfoldig, tilbud til barn og unge
- vurdere å etablere nasjonale talentutviklingsprogrammer som bygger på lokale og regionale programmer - og sikre at underrepresenterte musikkuttrykk ivaretas